

Provincie Overijssel

Luttenbergstraat 2
Postbus 10078
8000 GB Zwolle
Telefoon 038 499 88 99
Fax: 088 118 86 71
Overijssel.nl
postbus@overijssel.nl
KvK 51048329
IBAN NL45 RABO 0397 3411 21

Stichting Wetland Wonen Groep

██████████
weg van Rollecate 11A
8325 CP VOLLENHOVE

Inlichtingen bij

██████████
██████████
██████████@overijssel.nl

Datum	Kenmerk	Zaaknummer	Pagina	Bijlagen	Uw brief	Uw kenmerk
15.06.2021	D2021-06-002621	Z-HZ-WNB-2020-004588	1 van 16	2	17.12.2020	

Onderwerp: Ontheffing Wet natuurbescherming

Geachte ██████████,

██████████ van het adviesbureau Ecogroen heeft, namens uw organisatie, op 17 december 2020 een aanvraag om een ontheffing op grond van de Wet natuurbescherming – onderdeel soorten¹ (verder Wnb - soorten) bij ons ingediend. Op 10 maart 2021 hebben wij aanvullende gegevens ontvangen. De aanvraag is gedaan vanwege de renovatie van meerdere woningen in Zwartsluis (Julianastraat 42) en Hasselt (Hendrik van Viandenstraat 27 te en Willem Egbertsstraat 36). In deze brief geven wij ons besluit weer.

Besluit

Wij besluiten u een ontheffing² te verlenen van verbodsbepalingen voor soorten van de Habitatrichtlijn. In het bijzonder gaat het om het verbod om voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van de gewone dwergvleermuis en de laatvlieger te beschadigen of te vernielen³.

Deze ontheffing heeft betrekking op de renovatie van meerdere woningen in Zwartsluis (Julianastraat 42) en Hasselt (Hendrik van Viandenstraat 27 en Willem Egbertsstraat 36).

Deze ontheffing treedt in werking een dag na de verzenddatum van dit besluit tot en met 1 december 2027.

Wij hebben een langere ontheffingsperiode opgenomen, zodat de vereiste monitoring uitgevoerd kan worden binnen de ontheffingstermijn.

Wij verlenen u geen ontheffing van het verbod om de gewone dwergvleermuis en de laatvlieger opzettelijk te verstoren. Dit omdat u voldoende voorzorgsmaatregelen neemt om het opzettelijk (ver)storen van deze soorten te voorkomen. Hierdoor overtreedt u de verbodsbepalingen uit artikel 3.5, tweede lid, van de Wet natuurbescherming niet.

¹ In het kader van art. 3.8, eerste lid Wnb

² Op basis van art. 3.8, eerste lid Wnb

³ Art. 3.5, vierde lid Wnb

Verder besluiten wij dat de volgende stukken/delen van de aanvraag onderdeel uitmaken van de ontheffing, voor zover niet in strijd met de voorschriften van de ontheffing zoals weergegeven in bijlage 1.

- De aanvraag van 17 december 2020, de aanvulling van 10 maart 2021 en de bijbehorende stukken te weten:
- Ecogroen, 9 december 2020. Activiteitenplan renovatiewerkzaamheden Zwartsluis en Hasselt. 20-544.
- Ecogroen, 3 november 2020. Natuurtoets woningen Zwartsluis, Hasselt en Genemuiden. 20-544.
- Ecogroen, 9 december 2020. Ecologisch werkprotocol verduurzaming kavels Zwartsluis, Hasselt en Genemuiden. 20-544
- Ecogroen, 10 maart 2021. Antwoorden op aanvullende vragen ontheffingsaanvraag Wetland Wonen Zwartsluis en Hasselt

De motivering voor ons besluit is in bijlage 2 (overwegingen), behorende bij dit besluit, weergegeven.

Voorschriften

Aan ons besluit verbinden wij voorschriften. Deze zijn in bijlage 1 weergegeven.

Bezwaar

Als u het niet eens bent met dit besluit om ontheffing te verlenen kunt u bezwaar maken. Op pagina 4 wordt toegelicht hoe u dit kunt doen.

Leges

U bent voor het in behandeling nemen van uw aanvraag leges verschuldigd⁴.

De verschuldigde leges zijn:

Artikel Code	Artikel omschrijving		Leges bedrag
7.6.2	WNB aanvraag ontheffing art.3.3, 3.8 en 3.10 soortenbescherming infrastructureel werk,ruimtelijke in	€	3.025,00
		Totaal leges	€ 3.025,00

Voor betaling van dit bedrag ontvangt u een factuur. Op deze factuur staat tevens vermeld hoe u eventueel bezwaar kunt aantekenen tegen de hoogte van het legesbedrag en de gehanteerde grondslagen.

⁴ Belastingverordening Overijssel

Vragen

Heeft u vragen? Neemt u dan gerust contact op via de contactgegevens vermeld in het briefhoofd onder Inlichtingen bij. Schrijft u ons een brief of e-mail? Behandel dan één onderwerp per brief of e-mail. Wilt u ook het zaaknummer Z-HZ-WNB-2020-004588 vermelden? Op die manier kunnen wij sneller op uw vraag of opmerking reageren.

Met vriendelijke groet,
Namens Gedeputeerde Staten van Overijssel,

Lars Wuijster,
Teamleider Vergunningverlening.

Bijlagen:

Bijlage 1	Voorschriften
Bijlage 2	Overwegingen bij het besluit

Afschriften

Een afschrift van dit besluit is tevens verzonden aan:

- Burgemeester en wethouders van gemeente Zwartewaterland;
- Ecogroen, [REDACTED].

Als u het niet eens bent met dit besluit kunt u bezwaar maken, als u belanghebbende bent.
Stuurt u dan een bezwaarschrift aan ons. Wij controleren dan of wij een juist besluit hebben genomen.

Uw bezwaarschrift is een brief die aan een aantal eisen moet voldoen.

De wet stelt eisen aan uw bezwaarschrift. Die eisen zijn:

1. U zegt met welk besluit u het niet eens bent. Dit doet u door in uw bezwaarschrift het kenmerk te vermelden dat op onze brief staat.
2. U zegt waarom u het niet eens bent met dit besluit.
3. U zet uw naam, adres, handtekening en de datum op uw bezwaarschrift.
4. U verstuurt het bezwaarschrift op tijd. Op onze brief staat een verzenddatum. U stuurt ons binnen zes weken na die datum uw bezwaarschrift.

Uw bezwaarschrift kunt u op 3 manieren aan ons versturen.

1. Met de post naar: Gedeputeerde Staten van Overijssel, Team Juridische zaken, Postbus 10078, 8000 GB Zwolle.
2. Via internet. U gebruikt daarvoor ons digitale bezwaarformulier. U vindt het formulier via <https://forms.overijssel.nl/bezwaar-klacht/bezwaar-beslissing/>.
3. Met een faxbericht. Het faxnummer van het team Juridische Zaken is: 088 - 118 86 73.

Wat als u niet kunt wachten tot er een nieuw besluit is genomen?

Ook als u bezwaar maakt treedt dit besluit gewoon in werking. Dat kan vervelende gevolgen voor u hebben. U kunt de rechtbank dan vragen een voorlopige beslissing te nemen, door een zogeheten 'voorlopige voorziening' aan te vragen. Dit is een aparte procedure die loopt naast de door u gestarte bezwaarprocedure. Voor de behandeling van uw verzoek om een voorlopige voorziening betaalt u een bedrag. De rechter kan beslissen dat wij dat bedrag aan u moeten vergoeden. Voor informatie over het indienen van een verzoek belt u met de Rechtbank Overijssel: 088 – 361 55 55.

BIJLAGE 1 – VOORSCHRIFTEN BIJ HET BESLUIT

Informatie die van belang is bij melden of contact met bevoegd gezag

Geeft u in de e-mail (meldpunt@overijssel.nl) naar ons of in een telefoongesprek (038 499 88 99) altijd aan dat het gaat om de Wet natuurbescherming – soortenbescherming, de naam van het project en ons kenmerk van dit besluit (D2021-06-002621). Daarmee is direct duidelijk voor welk deel van de organisatie de melding of uw verzoek tot contact bestemd is.

Aan deze ontheffing zijn de volgende voorschriften verbonden:

Algemeen

1. Deze ontheffing is alleen geldig voor (medewerkers van) de ontheffinghouder of haar rechtsopvolgers of in opdracht van de ontheffinghouder handelende (rechts-)personen. De ontheffinghouder of haar rechtsopvolgers blijven daarbij verantwoordelijk en aansprakelijk voor de juiste naleving van deze ontheffing.
2. Minimaal zeven werkdagen voor aanvang van de werkzaamheden informeert u ons over de startdatum door een e-mail te sturen naar meldpunt@overijssel.nl. Geeft u bij de melding aan:
 - de contactpersoon ter plaatse, inclusief het 06-telefoonnummer van de contactpersoon;
 - de naam van de begeleidend ecologisch deskundige⁵, inclusief het 06-telefoonnummer van deze persoon;
 - het adres waar de werkzaamheden worden uitgevoerd;
 - het kenmerk van deze beschikking (D2021-06-002621).
 - Wanneer contactgegevens wijzigen, informeert u ons hierover.
3. De ontheffinghouder neemt direct contact op met het Overijssel Lokaal, telefoonnummer 038 499 88 99 als bij het uitvoeren van de werkzaamheden van het project andere beschermde soorten dan de genoemde worden aangetroffen. Als het voorkomen van overtreding van verbodsbepalingen niet mogelijk is moet u de activiteiten direct staken. De effecten van de activiteiten voor de aangetroffen soort moet de ontheffinghouder in beeld brengen en doorgeven. Daarbij moeten ook de maatregelen worden meegenomen die nodig zijn om overtreding van verbodsbepalingen te voorkomen. Alleen na toestemming van de provincie mag het werk worden hervat.
4. Als de ontheffinghouder het voornemen heeft af te wijken van de uitvoeringsperiode, de voorgeschreven middelen of van de voorgenomen handelingen als weergegeven in de aanvraag, dan dient hij dit - voorafgaand aan de voorgenomen wijzigingen - ter goedkeuring voor te leggen aan de provincie. Dit is nodig omdat voor deze wijzigingen opnieuw de effecten op de betrokken soorten beoordeeld moet worden. Alleen na schriftelijke toestemming van de provincie is de voorgenomen afwijking toegestaan. Neem hiervoor contact op met het bevoegd gezag via een e-mail naar meldpunt@overijssel.nl.

⁵ De provincie Overijssel verstaat onder een ecologisch deskundige een persoon die voor de situatie en soorten ten aanzien waarvan hij of zij gevraagd is te adviseren en/of te begeleiden, aantoonbare ervaring en kennis heeft op het gebied van soort specifieke ecologie. De ervaring en kennis dient te zijn opgedaan doordat de deskundige:

- op HBO, dan wel universitair niveau een opleiding heeft genoten met als zwaartepunt (Nederlandse) ecologie en/of
- op HBO niveau een opleiding heeft afgerond met als zwaartepunt de Wet natuurbescherming, soorten herkenning en zorgvuldig handelen ten opzichte van die soorten en/of
- als ecooloog werkzaam is voor een ecologisch adviesbureau, zoals een bureau welke is aan gesloten bij het Netwerk Groene Bureaus en/of
- zich aantoonbaar actief inzet op het gebied van de soortenbescherming en is aangesloten bij en werkzaam voor de daarvoor in Nederland bestaande organisaties (zoals bijvoorbeeld Zoogdierverseniging, RAVON, Stichting Das en Boom, Vogelbescherming Nederland, Vlinderstichting, Natuurhistorisch Genootschap, KNNV, NJN, IVN, EIS Nederland, FLORON, SOVON, STONE, Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten, De Landschappen en stichting Beheer Natuur en Landelijk gebied) en/of
- zich aantoonbaar actief inzet op het gebied van de soortenmonitoring en/of bescherming.

Gewone dwergvleermuis en laatvlieger

5. Bij de planning van de werkzaamheden, zoals het ongeschikt maken en de sloop, houdt u rekening met de kwetsbare voortplantings- en overwinteringsperiodes van de gewone dwergvleermuis en de laatvlieger. De voortplantingsperiode van de gewone dwergvleermuis loopt globaal van half mei tot en met augustus. De paarperiode is in augustus-september. De voortplantingsperiode van de laatvlieger loopt van half mei tot en met juli, maar jonge dieren kunnen nog tot in oktober gezoogd worden. De overwinteringsperiode van beide soorten loopt globaal van november tot en met maart. Afhankelijk van het seizoen en de weersomstandigheden kunnen deze periodes langer dan wel korter zijn. De geschiktheid van de periode voor het uitvoeren van de werkzaamheden wordt bepaald door een ecologisch deskundige op het gebied van de gewone dwergvleermuis en de laatvlieger. Afwijkingen worden onderbouwd opgenomen in het logboek.
6. De verblijfplaatsen worden voor de aanvang van de werkzaamheden ongeschikt gemaakt, buiten de kwetsbare periodes. Hieronder wordt ook de paarperiode verstaan. U maakt daarbij gebruik van het afsluiten van openingen in combinatie met het afsluiten van enkele openingen met exclusion flaps. Daarbij moet zorg worden gedragen dat er voldoende exclusion flaps worden toegepast zodat geen vleermuizen worden ingesloten. De werking van de exclusion flaps moet regelmatig worden gecontroleerd. Omdat niet duidelijk is waar verblijfplaatsen precies aanwezig zijn, moet er zorg voor worden gedragen dat alle potentiële openingen worden afgesloten en vleermuizen de gelegenheid hebben om een exclusion flap te bereiken.
7. Na het ongeschikt maken wordt een controle uitgevoerd met behulp van een batdetector. Deze controle wordt tenminste 5 dagen (met voor vleermuizen geschikte omstandigheden) na het ongeschikt maken uitgevoerd. De controle wordt uitgevoerd door de ecologisch deskundige, onder bij nacht geschikte vliegomstandigheden voor vleermuizen (>10 graden Celcius, weinig wind en maximaal motregen). Indien alsnog vleermuizen worden aangetroffen, dan zullen extra maatregelen getroffen moeten worden om de verblijfplaatsen verder ongeschikt te maken. Deze maatregelen kunnen bestaan uit een additionele controle van de afsluitingen en exclusion flaps of het nog enkele dagen wachten. Deze procedure wordt herhaald totdat geen exemplaren meer waargenomen worden. De renovatiewerkzaamheden mogen pas starten als uit de controle blijkt dat er geen vleermuizen meer aanwezig zijn.

Gewone dwergvleermuis

8. U realiseert 8 duurzame, permanente vervangende verblijfplaatsen voor de gewone dwergvleermuis. Deze verblijfplaatsen worden tijdens de renovatiewerkzaamheden ingebouwd en zijn direct daarna beschikbaar. U doet dit door in de kopgevels van de Hendrik van Viandenstraat 27 en de Willem Egbertsstraat 36 8 inbouwkasten voor de gewone dwergvleermuis in te bouwen. De verblijfplaatsen bestaan uit inbouwkasten van het type VMPM1-Faunaprojecten, of vergelijkbaar in materiaal, constructie en afmeting. Bij de plaatsing houdt u rekening met de vereisten uit het kennisdocument gewone dwergvleermuis.

Laatvlieger

9. Bij de renovatie isoleert u de spouw van de zolder en de eerste verdieping (afhankelijk van de gekozen mogelijkheid alleen de zolder) niet, maar isoleert dit door panelen aan de binnenzijde. In het logboek geeft u aan welke optie is gekozen. Daarnaast geeft u aan in het logboek op welke wijze is verzekerd dat isolatiemateriaal niet hoger in de spouw terecht kan komen en de aanwezigheid van de laatvlieger niet kan beïnvloeden.
10. U monitort het kraamverblijf van de laatvlieger. De monitoring wordt door een ecologisch deskundige op het gebied van de laatvlieger uitgevoerd. De monitoring wordt uitgevoerd volgens de meest recente versie van het Vleermuisprotocol of met een logger, tenminste in het tweede en vierde kraamseizoen volgend op de uitvoering van de renovatie. Daarbij kijkt u ook naar de omgeving. U stuurt ons in de jaren dat wordt gemonitord voor 1 november ter goedkeuring een rapportage over de uitgevoerde monitoring. Hierin geeft u de resultaten van het afgelopen jaar weer. Indien uit de monitoring blijkt dat het kraamverblijf verlaten is geeft u aan welke maatregelen nodig

zijn om de effectiviteit te verbeteren. Daarnaast voegt u een plan van aanpak toe waarin is weergegeven binnen welke termijn deze aanpassingen worden gerealiseerd. Indien het kraamverblijf nog steeds in gebruik is, dan kunt u ons in deze rapportage verzoeken de monitoring te mogen beëindigen. Wij kunnen aanvullende maatregelen opleggen. Aanvullende maatregelen kunnen bestaan uit extra voorzieningen of interne of externe aanpassingen aan deze permanente voorzieningen. Dit is afhankelijk van de resultaten van de monitoring.

11. Indien op basis van de monitoring aanvullende maatregelen nodig zijn, realiseert u deze maatregelen conform het plan van aanpak.

Overige zaken

12. De werkzaamheden voert u uit in overeenstemming met bovengenoemde voorschriften en door of onder begeleiding van een ecologisch deskundige op het gebied van de gewone dwergvleermuis en de laatvlieger.
13. U houdt een ecologisch logboek bij of laat dit bijhouden door bijvoorbeeld de ecologisch deskundige. Uit dit logboek blijkt aantoonbaar hoe en waarom uitvoering is gegeven aan de bovengenoemde voorschriften. Het gaat er daarbij vooral om het registreren van uitvoering, keuzes, afwegingen bij het handelen volgens de voorschriften en hoe wordt omgegaan met onverwachte soorten of situaties. Het ecologisch logboek is op de werklocatie aanwezig en wordt op verzoek van de toezichthouder aan hem/haar getoond.

BIJLAGE 2 - OVERWEGINGEN BIJ HET BESLUIT

In deze bijlage zijn de overwegingen bij het besluit opgenomen. Het besluit en de overwegingen zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. De overwegingen zijn als volgt opgebouwd:

A	BEVOEGDHEID, PROCEDURE EN TOETSINGSKADER	9
A1	Bevoegdheid	9
A1.1	Gedeputeerde Staten van Overijssel bevoegd	9
A2	Procedure	9
A2.1	Overeenstemming andere provincie	9
A2.2	Adviesverzoek aan gemeente	9
A2.3	Relevante overige besluiten	9
A3	Toetsingskader soorten	10
A3.1	Wettelijke regels	10
A3.2	Provinciaal beleid	10
B	WEERGAVE VAN DE FEITEN	11
B1	Aanvraag ontheffing beschermde soorten	11
B1.1	Omschrijving van het project / activiteiten	11
B1.2	Doel van het project	11
B1.3	Soorten waarvoor ontheffing wordt gevraagd	11
B1.4	Periode	12
B1.5	Onderliggende documenten	12
B1.6	Aanvullende gegevens	13
C	TOETSING AANVRAAG ONTHEFFING SOORTEN	13
C1	Inhoudelijke beoordeling	13
C1.1	Onderzoeksmethode en resultaten onderzoek	13
C1.2	Effectbeoordeling, mitigatie en staat van instandhouding	13
C1.3	Beschrijving noodzaak ontheffing	14
C1.4	Geen andere bevredigende oplossing / alternatievenafweging	14
C1.5	Wettelijk belang van het project	14
C1.6	Toetsing aan overige vereisten	15
C1.7	Zorgplicht blijft altijd gelden	15
D	Slotconclusie	16

A BEVOEGDHEID, PROCEDURE EN TOETSINGSKADER

A1 Bevoegdheid

A1.1 Gedeputeerde Staten van Overijssel bevoegd

De aangevraagde activiteiten vinden plaats op het grondgebied van Overijssel. De activiteiten vallen niet onder de uitzonderingen van de bevoegdheid, zoals weergegeven in het Besluit natuurbescherming⁶. In dat geval zijn Gedeputeerde Staten van provincie Overijssel bevoegd tot het nemen van besluiten op basis van de Wnb (art. 1.3, eerste lid).

Als de activiteiten ook gevolgen heeft voor populaties van soorten op het grondgebied van de aangrenzende provincie (Wnb, art. 1.3, derde lid) stemmen wij ons besluit af met gedeputeerde staten van die provincie.

A2 Procedure

De procedure voor het verlenen van de ontheffing is uitgevoerd in overeenstemming met hoofdstuk 5 van de Wnb. Daarbij zijn de relevante artikelen van de Algemene wet bestuursrecht van toepassing.

A2.1 Overeenstemming andere provincie

De aangevraagde activiteiten vinden plaats op ons grondgebied. De effecten van het project op beschermde soorten zijn beperkt tot ons grondgebied. Overeenstemming met een andere provincie is niet nodig.

A2.2 Adviesverzoek aan gemeente

Wij hebben de aanvraag naar het college van burgemeester en wethouders van Zwartewaterland gestuurd met het verzoek om advies. De gemeente is vier weken de gelegenheid geboden om te reageren.

Zij heeft van deze mogelijkheid geen gebruik gemaakt.

A3 Toetsingskader soorten

Een ontheffing kan worden verleend als aan verschillende kaders is voldaan. In deze paragraaf beschrijven we kort aan welke kaders wordt getoetst.

A3.1 Wettelijke regels

Een verzoek tot ontheffing wordt beoordeeld op basis van de regels, zoals deze zijn opgenomen in hoofdstuk 3, paragraaf 3.1, 3.2 en 3.3 van de Wet natuurbescherming. Bij ons oordeel houden we tevens rekening met het derde lid van artikel 1.10 Wnb.

Ook het Besluit natuurbescherming⁷ en (soms) de Regeling natuurbescherming⁸ zijn voor de toetsing relevant.

A3.2 Provinciaal beleid

Naast de wettelijke regels hebben wij beleid opgesteld in onze Omgevingsvisie. De regels, die daaruit voortkomen, zijn vastgelegd in onze Omgevingsverordening Overijssel 2017 (hoofdstuk 7 Natuur). Hierin zijn onder andere regels met betrekking tot een vrijstelling van bepaalde soorten weergegeven.

⁶ Art. 1.3, eerste lid Besluit natuurbescherming

⁷ Art. 3.9 Besluit natuurbescherming

⁸ Art. 3.22 Regeling natuurbescherming i.s.m. art. 3.25 Besluit natuurbescherming

In onze Beleidsregel Natuur Overijssel 2017⁹ is vastgesteld dat wij kennisdocumenten soorten¹⁰ (voorheen de soortenstandaarden) betrekken bij de afweging tot het verlenen van een ontheffing op basis van de artikelen 3.3, 3.8 en 3.10 van de Wnb.

B WEERGAVE VAN DE FEITEN

B1 Aanvraag ontheffing beschermde soorten

B1.1 Omschrijving van het project / activiteiten

Woningstichting Wetland Wonen heeft het voornemen om diverse verduurzamings- en renovatie-maatregelen te treffen aan diverse huurwoningen in Zwartsluis en Hasselt.

De aanvraag heeft betrekking op de volgende woningen

- Julianastraat 42, Zwartsluis (kavel 27042)
- Hendrik van Viandenstraat 27, Hasselt (kavel 28083)
- Willem Egbertsstraat 36, Hasselt (kavel 28083)

De renovatie van deze woningen maakt deel uit van een groter project, waarbij in totaal 195 woningen worden gerenoveerd. In het activiteitenplan zijn vanaf pagina 43-57 kaarten opgenomen van het gehele project. De ontheffing is alleen aangevraagd voor deze drie woningen, omdat er bij de andere woningen volgens de aanvrager door de aard van de werkzaamheden volgens het projectplan en ecologisch werkprotocol geen overtredingen van de verbodsbepalingen plaatsvinden.

Julianastraat 42, Zwartsluis

Onderhoud aan dakramen, spouwmuurisolatie, vervangen enkel glas voor HR++ glas, plaatsen vraaggestuurde ventilatie aanbrengen.

Hendrik van Viandenstraat 27, Hasselt

Onderhoud aan dakramen, vloerisolatie, spouwmuurisolatie, dakisolatie van binnenuit, vervangen enkel glas voor HR++ glas MV aanbrengen incl. kanalen, keukenblokvervanging, asbest inventarisatie uitvoeren, ketelvervanging, schilderwerk, vervanging meterkast, reiniging kunststof kozijnen, reiniging gevelbeplating, vervangen hang en sluitwerk kunststof kozijnen.

Willem Egbertsstraat 36, Hasselt

Vloerisolatie, spouwmuurisolatie, vervangen dubbel glas voor HR++ glas, onderhoud aan kanalen, asbest inventarisatie uitvoeren en het vervangen van de meterkast.

Het uitvoeren van de werkzaamheden staat gepland voor 2021. Een ontheffing is aangevraagd voor de periode van februari 2021 tot en met februari 2023. Hierbij wordt rekening gehouden met voorbereidende werkzaamheden en eventuele uitloop door onvoorziene omstandigheden.

⁹ Art. 4.2.1 Beleidsregel Natuur Overijssel 2017

¹⁰ Te raadplegen via: <https://www.bij12.nl/onderwerpen/natuur-en-landschap/kennisdocumenten-soorten-ontheffingen-wet-natuurbescherming/>

B1.2 Doel van het project

Het renoveren van de woningen om aan de eisen met betrekking tot leefbaarheid en woongenot te voldoen en het energieverbruik te verlagen.

B1.3 Soorten waarvoor ontheffing wordt gevraagd

U vraagt ontheffing aan voor de gewone dwergvleermuis en de laatvlieger van het verbod om deze opzettelijk te verstoren¹¹ en voortplantingsplaatsen of rustplaatsen te beschadigen of te vernielen¹².

B1.4 Periode

De ontheffing wordt aangevraagd voor de periode van 1 februari 2021 tot en met 28 februari 2023.

B1.5 Onderliggende documenten

Voor de beoordeling van de aanvraag zijn de volgende documenten toegezonden:

- Ecogroen, 9 december 2020. Activiteitenplan renovatiewerkzaamheden Zwartsluis en Hasselt. 20-544.
- Ecogroen, 3 november 2020. Natuurtoets woningen Zwartsluis, Hasselt en Genemuiden. 20-544.
- Ecogroen, 9 december 2020. Ecologisch werkprotocol verduurzaming kavels Zwartsluis, Hasselt en Genemuiden. 20-544
- Ecogroen, 10 maart 2021. Antwoorden op aanvullende vragen ontheffingsaanvraag Wetland Wonen Zwartsluis en Hasselt
- Machtiging

B1.6 Aanvullende gegevens

Wij hebben uw aanvraag op 17 december 2020 ontvangen. Op 16 februari 2021 zijn aanvullende gegevens gevraagd. Deze gegevens zijn op 10 maart 2021¹³ ontvangen.

C TOETSING AANVRAAG ONTHEFFING SOORTEN

C1 Inhoudelijke beoordeling

Onze Omgevingsverordening geeft voor uw handeling en betrokken soorten geen vrijstelling. We betrekken wel het kennisdocument van de gewone dwergvleermuis bij onze toetsing.

C1.1 Onderzoeksmethode en resultaten onderzoek

Middels bureau- en veldonderzoek is onderzoek uitgevoerd naar de aanwezigheid van beschermde soorten. In het rapport 'Activiteitenplan renovatiewerkzaamheden Zwartsluis en Hasselt'¹⁴ wordt beschreven hoe dit onderzoek is uitgevoerd. Op hoofdlijnen komt dit neer op:

- Op basis van bureauonderzoek is geconcludeerd dat aanvullend onderzoek nodig is naar vogelsoorten met jaarrond beschermde nesten en vleermuizen.
- Het nader onderzoek naar gierzwaluw en huismus is uitgevoerd in 2020 volgens de protocollen uit de kennisdocumenten.
- Nader onderzoek naar vleermuizen uitgevoerd in 2019 en 2020 volgens het Vleermuisprotocol 2017.

Wij zijn van oordeel dat het onderzoek zodanig is uitgevoerd dat dit voldoende heeft kunnen vaststellen of verblijfplaatsen van de onderzochte soorten aanwezig zijn.

¹¹ Art. 3.5, tweede lid Wnb

¹² Art. 3.5, vierde lid Wnb

¹³ EDO-kenmerk 2021/0043029

¹⁴ Hoofdstuk 3 pagina 9 en 10 en bijlage 1

Er zijn twee paarverblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis vastgesteld aan de Hendrik van Viandenstraat 27 en de Willem Egbertstraat 36. De precieze locatie van de verblijfplaatsen is niet weergegeven, maar bevindt zich waarschijnlijk in de spouwmuren. De verblijven kunnen mogelijk ook in de winter worden gebruikt als klein winterverblijf. Per paarverblijf wordt uitgegaan van 1-5 exemplaren.

Bij Julianastraat 42 is een kraamverblijf voor de laatvlieger aangetroffen. Laatvlieger gebruikt mogelijk de gehele buitenschil van de woning als verblijfplaats: de spouwmuur en ruimten tussen dakbeschot en dakpan zijn geschikt voor deze soort. Deze ruimten zijn bereikbaar via openingen tussen de kopgevel en de overhangende kantpannen. De populatieomvang binnen het projectgebied wordt geschat op minimaal 31 exemplaren. Dit is gebaseerd op het aantal getelde uitvliegende exemplaren.

C1.2 Effectbeoordeling, mitigatie en staat van instandhouding

Door de werkzaamheden gaan twee paarverblijven van de gewone dwergvleermuis verloren en wordt de functionaliteit van één kraamverblijf voor de laatvlieger aangetast. Het kraamverblijf gaat niet geheel verloren doordat een gedeelte van de spouw en de ruimte onder het dak behouden blijven.

Naast de drie verblijven waarvoor ontheffing is aangevraagd, zijn nog 10 andere vleermuisverblijven aangetroffen. Daarnaast zijn er 40 nesten van huismussen aangetroffen en 40 nesten van gierzwaluwen in woningen waar werkzaamheden plaatsvinden. Door de aard van de maatregelen, zijn er op de locaties waar deze verblijven zijn aangetroffen geen overtredingen. Bijvoorbeeld doordat de daken van binnenuit of niet worden geïsoleerd, de spouw niet wordt beïnvloed of alleen een vervanging van dakgoten plaatsvindt waarbij hetzelfde type dakgoot in één beweging door wordt teruggeplaatst buiten de kwetsbare perioden van de aangegeven soorten. U hebt dit in detail uitgewerkt in een planning en een ecologisch werkprotocol. Als in de planning en uitvoering iets wijzigt, is het mogelijk dat hierdoor overtredingen ontstaan van de verbodsbepalingen van verblijfplaatsen of soorten die niet in deze ontheffing zijn benoemd. Dan zal aanvullend een ontheffing moeten worden aangevraagd.

De voorgestelde mitigerende maatregelen, zoals beschreven in de bijlage bij de aanvraag¹⁵, zijn voldoende. Ze komen overeen met bestaande methoden zoals beschreven in het kennisdocument van de gewone dwergvleermuis, of worden door ons voldoende beoordeeld voor de laatvlieger. Met deze maatregelen worden negatieve effecten op de gewone dwergvleermuis en de laatvlieger zoveel mogelijk geminimaliseerd. In de voorschriften (bijlage 1) zijn de voorgestelde maatregelen vastgelegd. In hoofdlijnen komen deze neer op:

Algemeen

- Werken buiten de kwetsbare perioden. Voor de gewone dwergvleermuis en de laatvlieger betreft dit de voortplantingsperiode en de overwinteringsperiode. De renovatiewerkzaamheden en/of het ongeschikt maken vinden buiten deze periode plaats.
- De spouwmuren worden voor aanvang van de isolatie ongeschikt gemaakt. Hiervoor wordt rugvulling en exclusion flaps gebruikt. Deze zorgen ervoor dat eventueel aanwezige vleermuizen wel de verblijfplaats kunnen verlaten, maar niet kunnen terugkeren.
- Na het ongeschikt maken zijn enkele nachten nodig met geschikte vliegomstandigheden om de vleermuizen de gelegenheid te geven de verblijfplaatsen te verlaten. In afwijking tot de aanvraag hanteren wij in de voorschriften hiervoor 5 dagen en een nachttemperatuur van 10°C, wind maximaal 3Bft, neerslag maximaal motregen.
- Na deze periode vindt een controle plaats of er echt geen vleermuizen meer invliegen. Deze controle kan ook alleen uitgevoerd worden tijdens gunstige weersomstandigheden. Als geen vleermuizen worden aangetroffen, kunnen de renovatiewerkzaamheden plaatsvinden. Als nog vleermuizen aanwezig zijn, zijn aanvullende maatregelen noodzakelijk en is na enkele dagen nog een controlebezoek noodzakelijk. Er kan pas worden gewerkt als de vleermuizen de verblijfplaatsen hebben verlaten.
- De renovatiewerkzaamheden worden overdag uitgevoerd. Tussen zonsondergang en zonsopkomst worden geen lampen op de betreffende gevels gericht en blijven in-/uitvliegopeningen vrij van

¹⁵ Hoofdstuk 6 pagina 14 en 15 en aanvulling ontheffingsaanvraag

obstructie door steigers, steigerdoeken of ander materiaal/materiaal.

Gewone dwergvleermuis

- Als mitigatie voor de paarverblijven van de gewone dwergvleermuis worden in de kopgevels van de Hendrik van Viandenstraat 27 en de Willem Egbertsstraat 36 zo snel mogelijk na ongeschikt maken van de kopgevels, tijdens de isolatiewerkzaamheden van de spouw vier permanent vervangende verblijfplaatsen ingemetseld per kopgevel (type VMPP1-Faunaprojecten of vergelijkbaar). Bij het plaatsen houdt u rekening met de vereisten voor plaatsing zoals genoemd in het kennisdocument.
- Tijdelijke voorzieningen worden niet noodzakelijk geacht omdat buiten de kwetsbare periode van de genoemde soorten wordt gewerkt. Daarnaast zijn er tijdens de werkzaamheden te allen tijde voldoende uitwijkmogelijkheden beschikbaar. U verwijst daarbij naar andere gebouwen die geschikt zijn als verblijfplaats van gewone dwergvleermuis. Het gaat dan om de woningen aan de Willem Egbertsstraat 38, 48, 64, 66, Van Dedemlaan 46, 47, 52, 53, 58, 59, 63, 64, 67, Hendrik van Viandenstraat 1, 2, 13, 14, 15, 16, 28, 30, 39, 40. Omdat gewone dwergvleermuis zeer flexibel is in het vinden van verblijfplaatsen en ook gebruik maakt van vrij nieuwe gebouwen als verblijfplaats kan er volgens u met zekerheid gesteld worden dat er veel uitwijkmogelijkheid aanwezig is.

Wij onderschrijven deze constatering niet. De genoemde adressen waarnaar een gewone dwergvleermuis zou kunnen uitwijken zijn deels wel en deels niet onderzocht op bezette plaatsen, ze vallen niet geheel binnen het onderzoeksgebied. Hierdoor kunnen deze alternatieve plaatsen bezet zijn. Gewone dwergvleermuizen (mannetjes) zijn territoriaal in de paarperiode waardoor niet naar andere bezette plaatsen kan worden uitgeweken. Ecologisch is er in die periode geen vervanging aanwezig. Voor vervangende paarverblijven geldt volgens het kennisdocument een gewenningstijd van ca 6 maanden. Omdat er tijdens de paarperiode 2021 geen alternatieven worden geboden, zullen de paarverblijven bij de Hendrik van Viandenstraat 27 en de Willem Egbertsstraat 36 na de paarperiode (maar voor of direct na de winterperiode) ongeschikt moeten worden gemaakt. Na de paarperiode (maar nog binnen de actieve periode) zullen de ander gebouwen wel beschikbaar zijn als alternatieve verblijven doordat de gewone dwergvleermuis dan niet territoriaal is.

In de voorschriften is daarom de paarperiode eveneens als kwetsbare periode opgenomen.

Laatvlieger

- Als mitigatie voor het kraamverblijf van de laatvlieger is de wijze van renovatie aangepast. Op dit moment is bij de opdrachtgever nog niet duidelijk wat bouwtechnisch en conform de gestelde isolatiedoelen mogelijk is. In overleg met de aannemer, bewoners en de woningstichting wordt een keuze gemaakt voor het gedeeltelijk van binnenuit isoleren:
 - Optie 1: De spouw van de kopgevel wordt enkel op de begane grond geïsoleerd. Op de eerste verdieping en de zolderverdieping blijft de spouw van de kopgevel open en toegankelijk voor vleermuizen. De eerste verdieping en de zolderverdieping worden van binnenuit geïsoleerd middels een voorzetwand.
 - Optie 2: De spouw van de kopgevel wordt op de begane grond en eerste verdieping geïsoleerd. De spouw van de zolderverdieping blijft open en toegankelijk voor vleermuizen. De zolderverdieping wordt van binnenuit geïsoleerd middels een voorzetwand.
- Bij beide opties blijft de spouw (deels) toegankelijk als verblijfplaats voor laatvliegers, waardoor een wezenlijk effect op de kraamkolonie van laatvliegers niet verwacht wordt. Bij Julianastraat 42, waar de kraamkolonie van laatvliegers aanwezig is, kunnen de laatvliegers niet alleen van de spouw gebruik blijven maken, ook het dakbeschot is en blijft toegankelijk. De verwachting is dat gevelisolatie middels een voorzetwand geen effect heeft op het warmte bufferende effect van de woning. De gevel staat dan wel op de zuidzijde gericht; op circa 4 meter afstand van de gevel staat een andere woning. Door de korte afstand wordt de gevel van Julianastraat 42 grotendeels beschaduwed door Julianastraat 40. Dit betekent dat er weinig sprake is van langdurige opwarming van de gevel door de zon.
- Tijdelijke voorzieningen worden niet noodzakelijk geacht omdat buiten de kwetsbare periode van de laatvlieger wordt gewerkt en het kraamverblijf grotendeels in stand blijft.
- U geeft aan dat aangezien het kraamverblijf van de laatvlieger wordt behouden door de spouw ter plaatse niet te isoleren, monitoring niet noodzakelijk is.

Wij onderschrijven de keuze om het kraamverblijf zoveel mogelijk in stand te laten. Afhankelijk van de optie, blijft de bovenzijde van de spouw en de ruimte onder het dak beschikbaar als ruimte voor het kraamverblijf. U geeft aan dat dit met een vergelijkbaar project succesvol is toegepast en het verblijf niet is verlaten. Daarnaast geeft u aan dat laatvliegers een voorkeur hebben voor woningen met RBB dakpannen (zoals in het projectgebied) en dat het dakbeschot een belangrijke rol speelt als verblijfplaats.

Wij onderschrijven echter niet de conclusie dat geen monitoring nodig is. Omdat een deel van de verblijfplaats (de onderzijde van de spouw op begane grond/eerste verdieping) niet meer beschikbaar is, is er sprake van een onzekerheid van de effecten. Tegelijk gaat het met een kraamverblijf van tenminste 31 individuen (waarbij niet duidelijk is of dit zogende vrouwtjes zijn of dat ook jongen zijn meegeteld) om een grote groep. Het succes van deze groep is van belang voor de plaatselijke staat van instandhouding. De verblijfplaats wordt wel gedeeltelijk aangetast. Aangezien onbekend is in hoeverre deze onderdelen van belang zijn voor het functioneren, achten wij monitoring in het kraamseizoen de renovatie absoluut noodzakelijk. De verwachting is dat de laatvlieger de plaats het eerste jaar na uitvoering van de renovatie kan gaan mijden door de wijzigingen en de gewijzigde geur. In de tweede en daarop volgende jaren is te verwachten dat de locatie weer meer bezet zal gaan worden. Laatvliegers vertonen verhuisgedrag tijdens het kraamseizoen en gebruiken meerdere locaties naast elkaar. Daarom moet bij het monitoren niet alleen naar de locatie zelf worden gekeken, maar ook naar de omgeving. Om monitoringskosten te beperken, is het voldoende als in plaats van jaarlijks in het tweede en het vierde seizoen na de renovatie wordt gemonitord. Als op dat moment blijkt dat het kraamverblijf is verlaten, zijn aanvullende maatregelen noodzakelijk.

Staat van instandhouding

Wij zijn van oordeel dat bovenstaande maatregelen voorkomen dat er een effect op de staat van instandhouding plaats kan vinden.

De gewone dwergvleermuis komt in Nederland algemeen voor en is een wijdverbreide soort die in heel Nederland wordt waargenomen. De landelijke staat van instandhouding van de gewone dwergvleermuis is in 2019 beoordeeld als 'onbekend'¹⁶. Dat de staat van instandhouding als onbekend wordt beoordeeld heeft te maken met de grote hoeveelheid aan verduurzamings- en onderhoudsprojecten die tegenwoordig uitgevoerd worden. De verwachting is dat hierbij veel verblijfplaatsen en waarschijnlijk ook vleermuizen verloren gaan. Het project heeft geen negatief effect op de staat van instandhouding van de gewone dwergvleermuis. Door de genomen maatregelen komt de functionaliteit van de leefomgeving van gewone dwergvleermuis niet in het geding, voor alle functies worden geschikte alternatieven aangeboden. Afbreuk aan de gunstige instandhouding is niet aan de orde omdat door de genomen maatregelen te allen tijde ruim voldoende verblijfplaatsen aanwezig zijn.

De landelijke staat van instandhouding van laatvlieger is recent beoordeeld als 'matig ongunstig'¹⁷. In vergelijking met de gewone dwergvleermuis komt de laatvlieger een stuk minder algemeen voor. In de aanvraag is geen indicatie van de lokale staat van instandhouding opgenomen. In de omgeving bevinden zich veel gebouwen met een vergelijkbare ouderdom en geschiktheid voor de laatvlieger. Afbreuk aan de gunstige instandhouding is niet aan de orde omdat te allen tijde ruim voldoende verblijfplaatsen aanwezig zijn.

C1.3 Beschrijving noodzaak ontheffing

De voorgenomen werkzaamheden ten behoeve van renovatie van woningen in Zwartsluis en Hasselt leiden tot het beschadigen en vernielen van voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van de gewone dwergvleermuis en de laatvlieger. Dit is een overtreding van de verbodsartikelen genoemd in artikel 3.5 lid 4 uit de Wnb. Voor de overtreding van deze verboden heeft u een ontheffing nodig.

¹⁶ Wageningen UR. Vogel- en Habitatrichtlijnrapportage 2019

¹⁷ Wageningen UR. Vogel- en Habitatrichtlijnrapportage 2019

U heeft ook ontheffing aangevraagd van het verbod om de gewone dwergvleermuis en de laatvlieger opzettelijk te verstoren. U houdt bij de uitvoering rekening met de kwetsbare perioden, maakt verblijfplaatsen voorafgaand ongeschikt en biedt alternatieve verblijfplaatsen aan of houdt deze in stand. Daarom is geen sprake van het opzettelijk verstoren van deze soorten. Ontheffing van dit verbod is niet noodzakelijk.

C1.4 Geen andere bevredigende oplossing / alternatievenafweging

Wij zijn van oordeel dat voldoende is onderbouwd dat er geen andere bevredigende oplossing is. Het uitvoeren van werkzaamheden is locatie gebonden en kan niet op een andere plek worden uitgevoerd. Alternatieve inrichtingsmaatregelen werken zeer kostenverhogend en hebben bovendien niet het gewenste effect dat er geen overtreding van de verbodsbepalingen optreedt. Een alternatieve werkwijze is niet aan de orde omdat in uitvoering en planning alle nodige voorzorgsmaatregelen worden genomen om de effecten op de gewone dwergvleermuis en de laatvlieger te minimaliseren.

C1.5 Wettelijk belang van het project

De voorgenen activiteiten zijn volgens de aanvraag nodig in het belang van 'de volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten'.

Wij zijn van oordeel dat het wettelijk belang, zoals weergegeven in de aanvraag, voldoende is aangetoond.

In het Convenant Energiebesparing Huursector van 28 juni 2012 zijn afspraken over energiebesparing gemaakt tussen het Rijk en woningcorporaties. Afgesproken is dat in 2020 ten minste een gemiddeld energielabel B wordt bereikt voor de totale huurwoning-voorraad van de woningcorporaties. Dat komt overeen met een besparing op het gebouwgebonden energieverbruik van bestaande corporatiewoningen van 33% in de periode 2008 tot en met 2020. Energiebesparing draagt bij aan een betere betaalbaarheid van het huren, wat vooral van belang is voor de koopkracht van huurders met lagere inkomens. Ook Wetland Wonen heeft zich ten doel gesteld om haar totale huurwoningvoorraad in 2020 op gemiddeld energielabel B te brengen. Om dit te bereiken worden de woning geïsoleerd. Hierbij worden onder andere de spouwmuur en daken geïsoleerd. De verbetering van energie-efficiëntie is een voor het milieu wezenlijk gunstig effect.

Daarnaast leveren slecht geïsoleerde woningen milieu gerelateerde gezondheidsklachten op. Door naïsolatie van muren en daken van de woningen ontstaan veel minder vochtproblemen (en schimmel). Hierdoor nemen gezondheidsrisico's af.

C1.6 Toetsing aan overige vereisten

Op basis van de Wnb¹⁸ houden wij bij onze besluiten rekening met de vereisten op economisch, sociaal en cultureel gebied. Ook nemen we regionale en lokale bijzonderheden mee in de overweging. Wij zien geen aanleiding om aan de gevraagde ontheffing extra voorschriften te verbinden op basis van artikel 1.10, derde lid Wnb.

C1.7 Zorgplicht blijft altijd gelden

Ongeacht wat in het besluit is weergegeven geldt altijd de zorgplicht, zoals deze is weergegeven in de Wnb¹⁹. De zorgplicht geldt voor alle in het wild levende dieren, planten en hun directe leefomgeving.

¹⁸ Art. 1.10, derde lid Wnb

¹⁹ Art. 1.11, eerste en tweede lid Wnb

D Slotconclusie

De ontheffing van de verbodsbepalingen om voortplantingsplaatsen en rustplaatsen van de gewone dwergvleermuis en de laatvlieger te vernielen en te beschadigen, kan op basis van de wettelijke en beleidsmatige regels worden verleend. De gunstige staat van instandhouding van de betrokken soorten worden niet aangetast.

Wij zijn van oordeel dat voor het doel van het project geen andere bevredigende oplossing is waarbij minder negatieve effecten op de beschermde soort optreden. Daarnaast zijn wij van oordeel dat er een wettelijke belang is om de negatieve effecten op de betrokken soort te rechtvaardigen. We verbinden wel voorschriften aan de ontheffing.